

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Ústav pro pravěk a ranou dobu dějinnou

Historické vědy – pravěká a raně středověká archeologie

Martina K o t k o v á

**Kulturněhistorický obraz severozápadních Čech
a saského Polabí v raném středověku:
na příkladě hrnčířství a fortifikačního stavitelství**

**Cultural-historic development in the north-western Bohemia
and Saxon-Elbe valley in Early Middle Ages: case studies from
ceramics production and fortification architecture**

Disertační práce

vedoucí práce – Prof. PhDr. Jiří Sláma, CSc.

2012

Abstrakt

Práce se zabývá možnostmi komparace raně středověkých hmotných pramenů po obou stranách Krušných hor, resp. na území severozápadních Čech a spolkové země Sasko (v saském Polabí). Z hlediska časového vymezení je sledován zejména vývoj v 9. a 10. století. V části, která se věnuje keramice, je kladen důraz na pramennou kritiku a následně interpretaci nově provedených přírodovědných rozborů nádob tzv. zabrušanského keramického okruhu. K detailnímu studiu bylo vybráno celkem 45 střepů této keramiky z 5 saských a 3 českých lokalit. Zjistit původ velmi podobných až uniformních fragmentů pouze na základě morfologicko-typologických znaků není možné. Avšak podle výsledků dosažených přírodovědnými analýzami je možné vydělit zkoumané artefakty do dvou základních skupin, přičemž se až na výjimky výrazně odlišují nálezy z německých a českých lokalit. Můžeme tak více upřesnit kladení otázek ohledně distribučních mechanismů hrnčířského zboží. Prokázána byla lokální výroba zabrušanské keramiky po obou stranách Krušných hor. Na základě tohoto podstatného zjištění bylo možné vyloučit „transfer výrobků“, tedy zejména rozšíření keramiky do saského Polabí obchodem ze severozápadních Čech. Toto téma má význam i z obecného metodického hlediska, neboť výsledky chemicko-mineralogických rozborů podstatným způsobem posunují možnosti studia raně středověké keramiky. Druhá část práce je v podstatě bilancí archeologického výzkumu raně středověkých hradišť, a to s důrazem na saské Polabí.

Klíčová slova:

Raný středověk, severozápadní Čechy, spolková země Sasko – saské Polabí, zabrušanská keramika, distribuce keramiky, přírodovědné analýzy keramiky, hradiště, chronologie